

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdex Magistratvs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. XXIII. Diligens.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

voluntatem Dei ambulastis. Horrendè & citò apparebit; quoniam Iudicium durissimum his, qui præsumunt, fiet. Conformiter Leo ad cler. Const. c. si in laicis 38. d. Si in laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in iis qui præsumunt, nec excusatione digna est aut venia? Quare Osee c. 4. Quia tu scientiam repulisti repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Alibi dixi sacerdotes iustitiæ esse Iudices. non malè Socrates malum vnicum inscitiam, bonum vnicum scientiam statuit. quippe solus sapiens iustè iudicat populum suum. Eccles. c. 10. Vnde deductum illud Horatij;

Ad summum sapiens vno minor est Ioue, diues,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum.

9. In Ecclesiasticis porrò Iudicibus qui matrimoniales causas, adeoque similes arduas habent tractandas, eos dumtaxat admittit Alex. III. in c. 1. x. de consang. & affinit. qui sunt discreti, & statuta Canonum non ignorant. Eminens autem omninò scientia non requiritur ab Innocentio III. in c. cum nobis olim x. de elect. sed tamen conueniens. præsertim quam experimenta causarum probauerunt. d. Auth. de Iud. in princ. & qui negotiis cognoscendis, & iuri ad causam nato examinando adhuc se dedant, & semper ad se spectare putent monitum Vatis Regij Psal. 2. Erudimini qui iudicatis terram.

Ecclesiasticus nec impericus admittitur, nec emittitur doctus exigitur.

C A P V T XXIII.

Diligens.

1. Index diligens sit.

AD officium Iudicis pertinet lites diminuere. l. 26. D. si certum petatur. Non parum ad id facit, si iter ingrediat quod indicat Deut. c. 13. Quere sollicitè & diligenter, rei veritate perspecta, si inueneris certum esse quod dicitur, & abominationem opere perpetrata, statim percuties. 2. Par. 19. Quodcumque iudicaueritis, in vos redundabit, sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Quòd si Labeo in facto requirit non curiosissimum, neque diligentissimum hominem; sed eum qui rem diligenter inquirendo notam habere possit. l. 9. d. facti D. de Iur. & facti ignor. tametsi facta aliena plerumq; ad nos pertineant, eorumque ignorantia obesse non soleat, procul dubio maiorem exigit in cognoscenda causæ veritatè, in eo qui de ea iudicare debet. Marcianus iuris ciuilibus præter veterè & bene fundatam peritiam, anxie diligens laudatur in l. 17. D. de Iur. patron. iustissimos & vigilantissimos Iudices laudat l. 3. C. de off. reët. prou.

2. Et expeditus.

D. Ber-

D. Bernardus de considerat. l. 1. c. 9. *Causas diligenter velim, sed breuiter decidere assuescas.* Iob. c. 29. inter causas benedictionis præteriti temporis refert: *Causam quam nesciebam, diligentissimè inuestigabam.* Iudices oportet rei qualitatem plenâ inquisitione discutere. l. Iudices. C. de Iud. nam quidquid non discutitur, Iustitia non putatur. Cassiod. l. 2. c. 8. ergo Iudicantem oportet cuncta rimari, & tam diu actio ventiletur quousque ad rei veritatem perueniatur. c. vlt. 30. q. 5. Julian. in l. tutor qui. §. 1. D. de administ. tutor. Debit, inquit, confessim officio suo fungi. & iterum. Debit partibus suis fungi, non quidem præcipiti festinatione, sed nec moratoriâ cunctatione. Qui manum porrigit hærenti in salebris vel in foueam lapso, & tamquam Tantalo aquis immerso, idque diu tantû agit ne omnino submergatur, & cum extremi halitus iam pœnè sunt euaporati, atque animam merfus agit, tum demum extrahit: nã ille non rectè amicam operam præstitit, sed is qui quantociùs potuit ab incommodo vindicauit. Iudex qui in litigium lapsos expeditâ Iustitiâ extricare potest, & officio deest, cunctanter moratur; virum bonum, Iudicem bonum non præstat.

Sunt verò nonnulli, qui non negligentiam quidem aut culpam suam, prudentes peccent: sed quòd ambigui semper & suspensi hærent, dum dubia alia ex aliis sibi mouent, numquam satisfaciunt, numquam mouere possunt manum de tabula. Accidit id aliquando iis, qui insignes Aduocati fuerunt, soliti pro oportunitate clientum controuersias mouere, probabilem in vna, probabiliorem in altera causa partem defendentes, veritatis indaginem Iudici relinquentes, de ea ipsi rarè statuentes. Quibus vacillare consuetis difficile est postmodum constantem semel pedem figere, eique deinceps vestigio insistere.

Diligentia vt nimiam cunctationem, ita & præcipationem aspernatur; discretio sanè mater virtutum, nouerca verò Iustitiæ, iudicantis præcipitatio vocatur à Clemente V. Clem. pastoral. §. verum x. de sent. & Dei exemplo monemur ne ad proferendam sententiam vnquam præcipientes simus, aut temere indiligenterque indiscussa queque quoquo modo iudicemus: mala audita nullum moueant; nec passim dicta absque certa probatione quisquam vnquam credat, sed ante audita diligenter inquirat, nec præcipitando quicquam aliquis agat. c. Deus omnipotens 2. q. 1. Machetas à Philippo causam suam parum attentis auribus audiente appellauit: ab eoque rogatus, ad quem? Ad te ipsum, inquit, sed attentum & vigilantem. conuenit c. tuis ex litteris x. de in integ. restit.

Valens, Valent. & Grat. in l. 2. C. de sent. ex breu. recit. Iudices, 4.

*Sed accu-
ratus &
assiduus.*

quos cognoscendi & pronuntiandi necessitas tenet, non subitas, sed deliberatione habitâ post negocium sententias ponderatas sibi formant. Ideò Iudex sedens iudicat: illic sederunt sedes in iudicio. Psalm. 21. & monitum Sapient. c. 12. Cum tranquillitate Iudica: qui enim festinus est pedibus, offendet. Prou. 19. vt bene Liuius: Nihil magni discriminis consiliis tam inimicum quàm celeritas. & iterum: Omnia non prope- ranti clara, certa que sunt: festinatio improvida, & cæca. Tac. l. 5. Barbaris cunctatio seruilis, statim exequi regiū videtur. Sed verò prudenter Demosthenes: Consulere quidē oportet lentè, consulta exequi festi- nanter. & Arist. Celeriter deliberata peragenda sunt, deliberandū autem tardè. & Salust. Priusquam incipias consulta, & vbi consulueris maturè facto opus est. Idem ex Deut. c. 13. mox proposuimus, si inueneris certum esse quod dicitur, statim percuties. Illud ipsum est quod Prou. c. 31. discimus, In omnibus operibus tuis (non consiliis) esto veloc, & omnis infirmitas non occurret tibi. Vnde apud Tac. Hist. l. 3. illius reprehensio, cuius luxum obtendebat non parare arma, non allo- quio exercitioque militem firmare, non in ore vulgi agere, sed vmbra- culis hortorum abditis, vt ignaua animalia, quibus si cibum suggeras iacent, torpent que: præterita, instantia, futura pari obliuione dimiserat. Di- ligentiam Iudicibus iniungit & sedebunt. Auth. de Iud. à matuti- no tempore in vespertinum; sedere iudicatuos iubet. quod se fecisse sæpius Diuus ipse Augustinus narrat. quod si vnquam, sanè hodie, cum sunt ingentia litium volumina, atque ab ex- pedito iudiciorum Romanorum ritu longè abutum est, Iudici- bus deesse diligentia nequaquam potest. neque eam in discu- tiendis litis instrumentis tantum requiro, sed etiam ne existi- ment vnquam, quamuis diu in arena ista versati, se in scrinio pectoris omnia iura habere deposita. numquam definant re- uoluere codicem. quando non omnium, quæ à maioribus con- stituta sunt, ratio reddi potest, aut ratiocinando quis ea affe- qui. Multa quia legislatoribus ita placuerunt, iura sunt facta. Quod Principi placuit, legis habet vigorem. Ea denique quæ positiuè, vt loquimur, iuris sunt, tam sunt multa, tanta que congeries, vt nemini tam felix sit memoria, vt ea illi omnia semper repræ- sentet. Sed sicut omnium artium, inquit Anaclet. in c. nihil d. 83. in suo quoque opere inuenitur mater Instantia, ita nouerca eruditionis est negligentia.

Perbellè Reges Persarum moneri solitos refert Plutarchus sub crepusculum matutinum; Surge Rex, Rempub. cura. Pulchrè Epaminondas in publica lætitia ciuium rogatus, cur mœnia obiret; respondit se sollicitum esse, vt ciuium lætitia posset esse secura.

secura. Quàm gloriosa vltima vox Vespasiani, decere Imperatorem stantem mori?

CAPVT XXIV.

Per gradus promotus.

Per gradus ad ordines & honores eundum est, non per saltum. Rectè Gregorius, cap. 2. d. 78. Ordinatur ergo ad ordines accedendum est. nam casum appetit qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus per prærupta querit ascensum. Scimus autem quod ædificati parietes non prius lignorum pondus accipiant, nisi à nouitate sua humore siccentur, ne frantè pondera, quàm solidentur, accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant. Nam optimè Cyprian. cap. 1. d. 78. Momentaneus Sacerdos nescit habere humilitatem, obseruare modos personarum, vel se contemnere: non ieiunauit, non fleuit, non se correxit, non pauperibus erogauit. In arrogantiam (quæ est ruina diaboli) incidunt, qui puncto hora necdum discipuli fiunt magistri. & sicut Innocentius ait, miserum est eum fieri magistrum, qui necdum didicit esse discipulus c. cum in magist. x. de elect. & Iustin. Nouell. 137. Quis instar figuli uno ipso die fictilia sua tornantis, ut à repentè fingat veri cultus antistitem, cum angelis stantem, & cum Archangelis laudes canentem, & Christo sacrificantem? & per hæc quidè indicat qualèsnã oporteat ad sacerdotium promoueri. De his autem qui ordinantur indigni, idem hæc dicit in eadem oratione: Qui cum nihil, inquit, ad sacrum Dei altare & sacerdotium attulerint, nec in virtute & pulchro prius insudarint, & elaborarint, simul discipuli & præceptores pietatis ostenduntur, & priusquàm purgati sunt, purgant, heri sacrilegi, hodie sacerdotes: heri extra sacra, hodie præsules mysteriorum: veteratores malitiæ, nouitij pietate, qui sunt opus, atque fabrica humanæ gratiæ, non Spiritus sancti. Ideoque electionem alicuius in Abbatem mox à professione factam, Innoc. III. irritam pronuntiauit cap. officij. 38. x. de elect. Promouendos in iure discimus, qui minoris cognitionis officia gesserunt, ac prius minoribus, deinde maioribus cingulis bene vsi sunt. Legimus apud Liu. lib. 32. Tribunos plebis se interposuisse, ne T. Quintius Flaminius ex Quæstura ad Consulatum pertingeret. Iam, inquebant, ædilitatem præturamque fastidiri, nec per honorum gradus documentum sui dantes, nobiles homines tendere ad consulatum, sed transcendendo media, summa imis continuare. In militaribus etiam officiis per gradus ad honores iri solet. vnde Martè Graduum

1.
incom-
moda sit-
tuum illo-
rumq;
causa gra-
duumq;
commoda.

Festus